

‘De Walvischvaart’

In deel 1 van deze reeks kon u al lezen over hoe verrassend boeiend het kan zijn om eens te grasduinen in ogenschijnlijk hopeloos ‘verouderde’ boeken, archieven of andere paperassen. Met een brok geschiedenis over de walvisvaart zijn dit keer de zeezoogdieren aan de beurt. Voor lezers van mijn generatie (1976) ongetwijfeld een onbekend verleden.

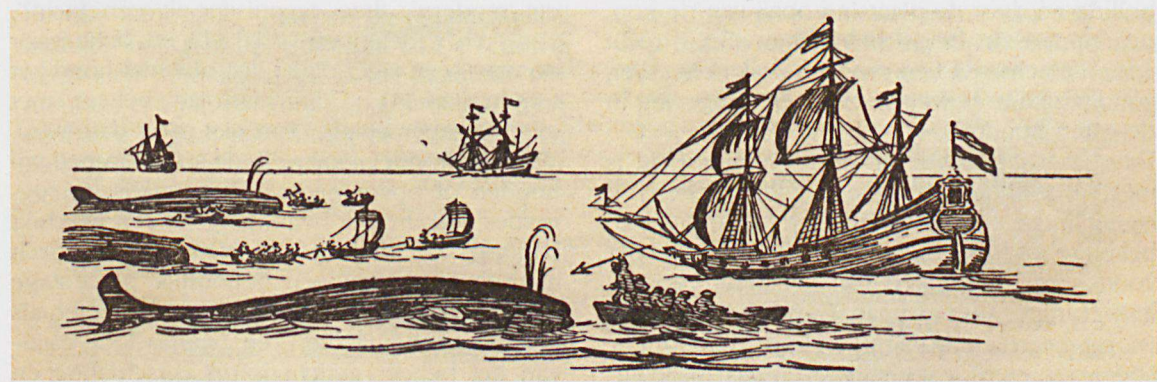
Laatst trof ik op de afdeling biologie van de Slechte - een populaire zaak van tweedehands boeken - in Gent twee erg originele boeken over de walvisvaart. Het eerste boek is getiteld *Mens en Walvis*; het is geschreven door ene R.B. Robertson en dateert uit de jaren vijftig. De oorspronkelijke titel van het boek luidt *Whales and men*. Het tweede boek draagt de titel *Storm - ijs en walvissen* en is geschreven in 1934 door de eertijds op Java woonachtige Nederlandse kunstschilder Willem van der Does. Het interessante van de boeken zat hem echter niet zozeer in de boeken op zich - hoewel - maar in de originele collectie oude krantenknipsels, die door een vorige eigenaar zorgvuldig in de onbedrukte pagina's van beide boeken waren gekleefd.

De sfeer en de wilde verhalen die de ronde doen over de walvisvangst van weleer worden in de twee genoemde boeken uitvoerig omschreven. Deze passage uit het hoofdstuk ‘De walvisvangst in vroeger tijd’ uit het boek *Storm - ijs en walvissen* wil ik u toch niet onthouden. Na een uitvoerige beschrijving van de

geschiedenis van de walvisvangst in Europa, waarvan volgens de auteur -wellicht niet toe-
vallig, zie Zoogdier 15(2)- de Biscayers (nu: de Basken) de grondslag legden, volgt een beschrijving van hoe walvisvaarders langzaam de beste vangstgebieden ontdekten en vervolgens inpalmden.

“De oogen gingen pas open voor den rijkdom van Spitsbergen toen Henry Hudson in 1610 langs de kusten en in de fjorden van Spitsbergen veel walvissen vond. Daarna ging men in Engeland walvischvaarders uitrusten en terzelfdertijd namen ook Hollanders en Spanjaarden in ernst de de jacht in die streken ter hand. Toen in 1612 tien Engelse schepen bij Spitsbergen aankwamen troffen zij daar twee Hollandsche en één Spaansch schip aan, die reeds met de traankokerij waren begonnen. Natuurlijk ontstond er direct verschil van meening over het recht om daar te jagen. De Engelschen meenden dat recht uitsluitend voor zich te mogen opeischen, omdat zij het jaar tevoren voor het eerst daar met de jacht begonnen waren, terwijl de Hollanders vonden, dat zij minstens evenveel recht hadden, daar de eilanden door een Hollandsche expeditie ontdekt waren. De twist eindigde daarmee, dat de Hollanders verdreven werden; Hollanders en Engelschen waren toen bittere rivalen. Het Baskische schip mocht blijven vissen.”

Wat verder lezen we over de geschillen die ontstonden tussen de verschillende nationaliteiten anno 1613: “Hollanders, Spanjaarden en Franschen, hun schepen werden zonder pardon door de Engelschen geplunderd en verjaagd; met uitzondering van een paar Duinkerksche (BV: toen nog Vlaamse!) bodems, die erin bewilligden om de helft van hun jachtbuit aan de Engelschen af te staan. De Hollanders, die zich na den tachtigjarigen oorlog tot de eerste



zeemogendheid hadden opgewerkt, konden het daar niet bij laten en het volgende jaar verschenen zij op het toneel met een groote vloot, die ten volle beschermd was door bewapende schepen. De tegenstanders waren daar niet onkundig van gebleven en hielden zich op een afstand. Het seizoen verliep zonder eenige stoornis en leverde rijke resultaten." Nadat ook

de Denen zich ermee gingen bemoeien, liep het bijna uit de hand, maar al gauw werd een akkoord gesloten en werden de jachtgronden verdeeld. Niet zo verwonderlijk: toen zwommen er namelijk nog walvissen genoeg rond.

Bob Vandendriessche

